

Innherredsbyen

Vekst og attraktivitet

KNUT VAREIDE

TF-notat nr. 4/2021

Tittel: Innherredsbyen
Undertittel: Vekst og attraktivitet
TF-notat nr: 4/2021
Forfatter(e): Knut Vareide
Dato: 9. april 2021
ISBN: 978-82-336-0429-5
ISSN: 2703-7908
Pris: (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforskning.no)
Framsidedfoto:
Prosjekt: Regionale analyser 2021
Prosjektnr.: 20210160
Prosjektleder: Knut Vareide
Oppdragsgiver(e): Trøndelag fylkeskommune

Spørsmål om dette notatet kan rettes til:

Telemarksforskning
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: +47 35 06 15 00
www.telemarksforskning.no

Resymé:

Notatet beskriver og analyserer utviklingen i Innherredsbyen når det gjelder arbeidsplassutvikling, næringsattraktivitet, befolkningsutvikling, bostedsattraktivitet og scenarier for framtidig befolkningsutvikling.

Knut Vareide er utdannet sosialøkonom (cand. oecon.) fra Universitetet i Oslo (1985). Han har arbeidet ved Telemarksforskning siden 1996. Han har spesielt arbeidet med næringsutvikling og attraktivitet i kommuner og regioner i Norge.

Forord

Telemarksforsking har på oppdrag fra Trøndelag fylkeskommune laget dette notatet om **Innherredsbyens attraktivitet** med hensyn til næringsliv, bosetting og forventet utvikling de neste årene. Hensikten er å få fram hvordan Innherredsbyen står i forhold til andre sammenliknbare regioner.

Analysen skal brukes til å utvikle strategier for areal- og transportplanlegging, næringsutvikling inkludert handel, boligutvikling, sentrumsutvikling og strategier for samferdsel/regionforsterking.

Bø, 5. april 2021

Knut Vareide

Prosjektleder

Innhold

1. Innledning.....	5
2. Næringsutvikling i Innherredsbyen.....	7
2.1 Arbeidsplassvekst i næringslivet	7
2.2 Næringsstruktur i Innherredsbyen	11
2.3 Strukturelle forutsetninger for vekst	12
2.4 Næringsattraktivitet	13
2.5 Oppsummering arbeidsplassvekst.....	16
3. Befolkningsutvikling	18
3.1 Forventet flytting og bostedsattraktivitet	20
3.2 Oppsummering – drivkrefter for befolkningsvekst.....	24
3.3 Boligbygging i Innherredsbyen	25
4. Befolkningsframskrivninger og scenarier for befolkningsutvikling.....	29

Sammendrag

Innherredsbyen består av kommunene Snåsa, Steinkjer, Inderøy, Verdal, Levanger og Frosta.

Innherredsbyen har hatt en svak utvikling i antall arbeidsplasser de siste 10-15 årene. Det har vært svakere arbeidsplassvekst i både næringslivet og i offentlig sektor, sammenliknet med landsgjennomsnittet. En del av årsaken til den svake veksten i næringslivet er at bransjesammensetningen i Innherredsbyen har vært lite gunstig. De bransjene som Innherredsbyen har relativt mye av er bransjer som har hatt nedgang i antall arbeidsplasser på landsbasis. I tillegg har befolkningsveksten i Innherredsbyen vært lavere enn i resten av landet, noen som har svekket lokal etterspørsel. Disse to faktorene, bransjesammensetningen og befolkningsveksten, forklarer den svake veksten i næringslivet. Næringsattraktiviteten, som vi måler som differansen mellom faktisk og forventet vekst, har vært nøytral. Datagrunnlaget for analysene av arbeidsplassutviklingen er fra SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk.

Innherredsbyen har også hatt svakere befolkningsvekst enn gjennomsnittet for landet. I de siste tre årene har folketallet i Innherredsbyen sunket. Det har vært netto utflytting fra Innherredsbyen de siste tre årene. Den innenlandske nettoflyttingen har vært sterkt negativ. Flyttetallene har blitt negativt påvirket av at arbeidsplassveksten i Innherredsbyen har vært svak. Flyttetallene har imidlertid vært svakere enn forventet, selv om vi tar med virkningen av den svake arbeidsplassveksten. Det tyder på at Innherredsbyen ikke har vært attraktivt som bosted. Datagrunnlaget for analysene av befolkningsutvikling er fra befolkningsstatistikken til SSB.

SSB har i sin framskriving, hovedalternativet, en viss vekst i folketallet i Innherredsbyen fram til 2040. Telemarksforskings scenarier er mer pessimistiske. Dersom den svake bostedsattraktiviteten fortsetter, vil folketallet fortsette å synke de neste årene. Innherredsbyen vil også få synkende folketall med nøytral attraktivitet. For at det skal bli befolkningsvekst, må næringsattraktiviteten økes slik at det blir vekst i antall arbeidsplasser. Samtidig må også regionen bli mer attraktiv som bosted.

1. Innledning

Innherredsbyen består av kommunene Snåsa, Steinkjer, Inderøy, Verdal, Levanger og Frosta.

Dette notatet har tre hovedkapitler: Arbeidsplassutvikling, befolkningsutvikling og utsikter til befolkningsutvikling.

I kapitlet om arbeidsplassutvikling har vi først beskrevet utviklingen, og dernest analysert utviklingen for å få fram strukturelle drivkrefter bak utviklingen. Vi har til slutt vist hvordan Innherredsbyens næringsattraktivitet har påvirket utviklingen. Næringsattraktivitet er definert som avvik mellom den faktiske arbeidsplassutviklingen i næringslivet og den forventede utviklingen ut fra de strukturelle betingelsene for vekst.

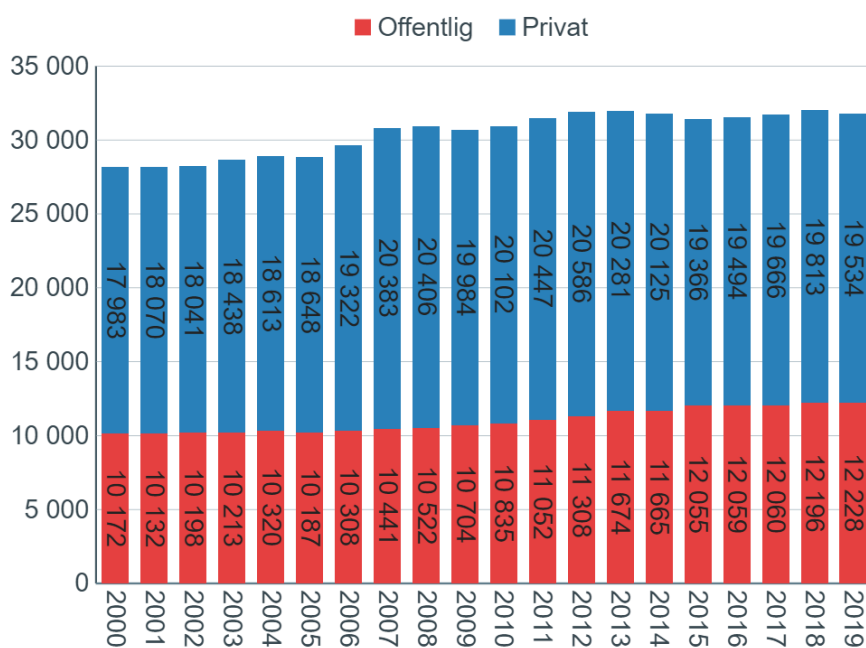
Kapitlet om befolkningsutvikling er bygget opp på samme måte. Først er utviklingen beskrevet, dernest har vi analysert de bakenforliggende drivkreftene og til slutt målt regionens bostedsattraktivitet. Bostedsattraktivitet er definert som avvik mellom faktisk nettoflytting til regionen og den forventede nettoflyttingen.

I det siste kapitlet har vi vist hvilken framtidig vekst Innherredsbyen vil få, etter den samme attraktivitetsmodellen, ut fra ulike forutsetninger om framtidig attraktivitet, sammen med SSBs framskriving.

2. Næringsutvikling i Innherredsbyen

2.1 Arbeidsplassvekst i næringslivet

Antall arbeidsplasser i Innherredsbyen har utviklet seg på følgende måte siden 2000:

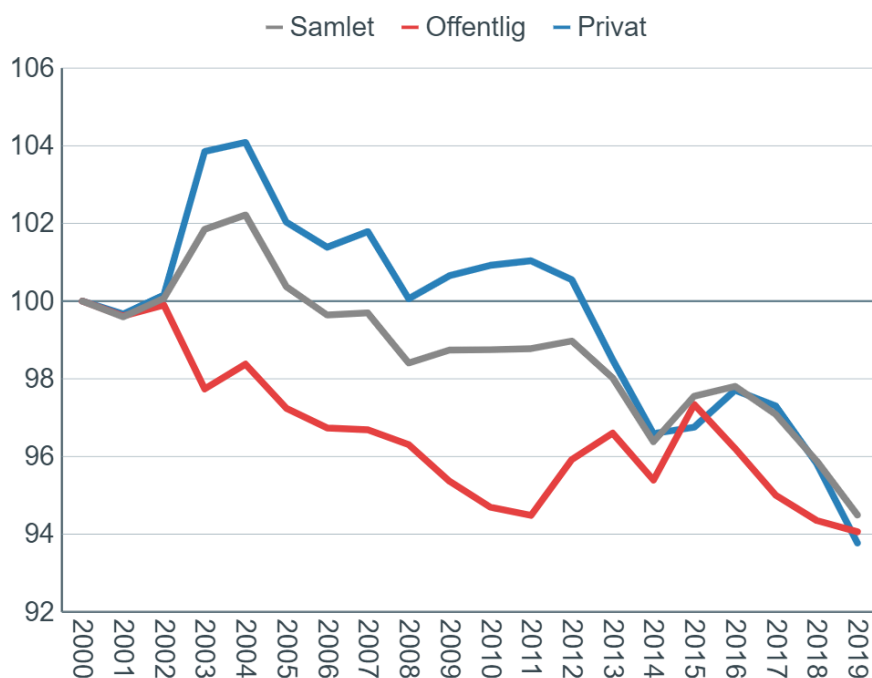

Figur 1: Antall arbeidsplasser i offentlig og privat sektor i Innherredsbyen.

Det var registrert 19 534 arbeidsplasser i næringslivet i Innherredsbyen på slutten av 2019. Det var flere arbeidsplasser enn i 2000, da det var 17 983 arbeidsplasser i næringslivet, men færre enn i 2012 da det var 20 586. Det har altså vært en vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet siden 2000, men nedgang siden 2012. Antall arbeidsplasser i offentlig sektor har økt i Innherredsbyen, som i resten av landet.

I prosent har næringslivet hatt en vekst på ni prosent i antall ansatte siden 2000. I offentlig sektor har veksten i antall arbeidsplasser i Innherredsbyen vært 20 prosent siden 2000.

Vi kan se hvordan arbeidsplassveksten i Innherredsbyen har avvirket fra veksten i landet.

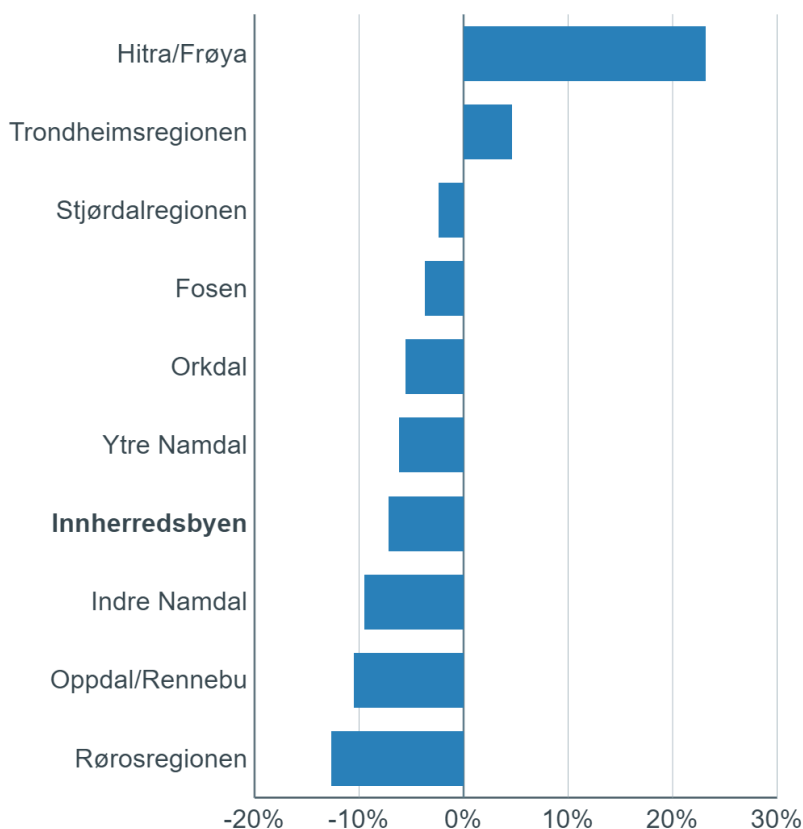

Figur 2: Utvikling av antall arbeidsplasser i Innherredsbyen indeksert slik at nivået i 2000=100, relativt til indeksen for Norge.

I figuren har vi vist utviklingen i antall arbeidsplasser i Innherredsbyen i forhold til utviklingen i Norge. Utviklingen er først indeksert slik at nivået i 2000=100. Deretter har vi sett på indeksens utvikling i forhold til indeksen for Norge slik at vi får relativ indeks. En indeksverdi på 100 betyr at utviklingen er den samme som i landet.

Figuren viser at arbeidsplassveksten i Innherredsbyen har vært vesentlig svakere enn veksten i landet. Både i næringslivet og i offentlig sektor har det vært omtrent seks prosentpoeng svakere vekst i Innherredsbyen enn i resten av landet.

Vi kan sammenlikne utviklingen i antall arbeidsplasser i næringslivet i Innherredsbyen med de andre regionene i Trøndelag. Vi viser da den relative veksten i antall arbeidsplasser i disse regionene i figuren under. Det er den prosentvise veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet i disse regionene fratrukket den nasjonale veksten.

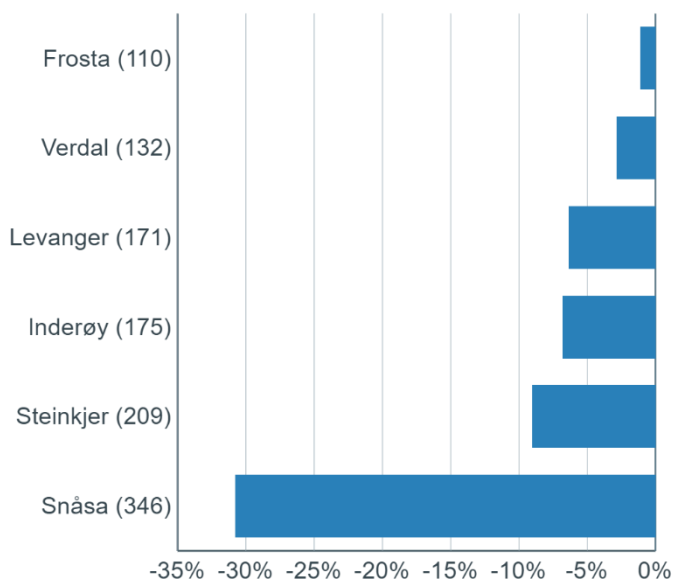

Figur 3: Relativ vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i Innherredsbyen og de andre regionene i Trøndelag i perioden 2010-2019.

Hitra/Frøya har hatt spesielt høy vekst i antall arbeidsplasser i den siste tiårsperioden og har klart høyest vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet av regionene i Trøndelag i denne perioden. Hitra/Frøya har hatt 23,1 prosentpoeng høyere vekst enn landsgjennomsnittet. Trondheimsregionen har også hatt sterkere arbeidsplassvekst i næringslivet enn landsgjennomsnittet.

Innherredsbyen har hatt 7,2 prosentpoeng svakere vekst enn landet i denne tiårsperioden. Bare tre av regionene i Trøndelag har hatt svakere vekst. Arbeidsplassveksten i næringslivet i Innherredsbyen må derfor kunne karakteriseres som svak, både i forhold til landet og i forhold til resten av Trøndelag.

Vi kan også se hvordan den relative veksten i næringslivet har vært i de enkelte kommunene i Innherredsbyen.

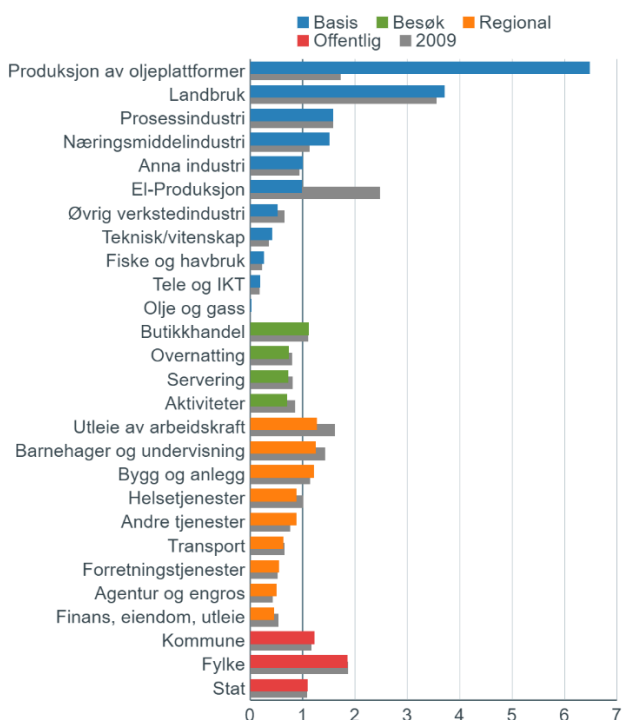

Figur 4: Relativ arbeidsplassvekst i kommunene i Innherredsbyen i perioden 2010-2019. Ranging blant de 356 kommunene er vist i parenteser.

Alle kommunene har hatt svakere arbeidsplassvekst i næringslivet enn landsgjennomsnittet i den siste tiårsperioden. Frosta har hatt en utvikling i antall arbeidsplasser i næringslivet som er 1,1 prosentpoeng svakere enn landet i den siste tiårsperioden og har relativt best utvikling av disse kommunene. Snåsa har hatt spesielt svak utvikling. Det er bare ti kommuner i landet med større nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet enn Snåsa.

2.2 Næringsstruktur i Innherredsbyen

Næringsstrukturen, det vil si hvordan næringslivet fordeler seg på de ulike bransjene har betydning for utviklingen. Figuren viser lokaliseringkvotientene til de ulike bransjene i Innherredsbyen. Lokaliseringkvotienten er bransjens andel av arbeidsplassene i Innherred delt på bransjens andel i Norge. Bransjer med lokaliseringkvotient over 1 er bransjer som Innherredsbyen har relativt mye av. Vi kan også se hvilken lokaliseringkvotient bransjen hadde i 2009 i de grå søylene.

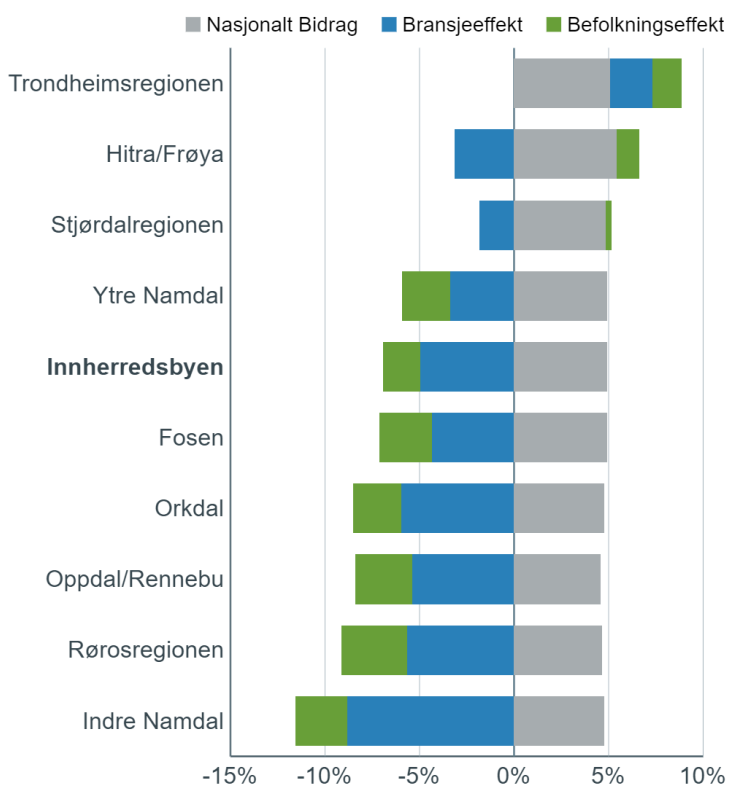

Figur 5: Lokaliseringkvotienter i 2019 for ulike bransjer i Innherredsbyen sammenliknet med 2009.

Innherredsbyen har en konsentrasjon av næringslivet i fire av de bransjene vi regner som basisnæringer. Det er produksjon av oljeplattformer, landbruk, prosessindustri og næringsmiddelindustri. Alle disse bransjene har hatt nedgang i antall arbeidsplasser i Norge i den siste tiårsperioden. De bransjene som tilhører basisnæringene med vekst i denne perioden er Tele og IKT, olje og gass, fiske og havbruk og teknisk/vitenskapelige tjenester. Innherredsbyen har svært lite av disse bransjene. Næringsstrukturen i Innherredsbyen har således vært svært lite gunstig for veksten. De bransjene som Innherredsbyen har mye av er bransjer i nedgang, mens de bransjene som det er minst av har vært vekstbransjer. Vi kan beregne hva dette har betydd for veksten i næringslivet i Innherredsbyen. Det gjør vi ved å beregne hvilken vekst Innherredsbyen ville ha hatt med gjennomsnittlig vekst i hver enkelt bransje. Deretter kan vi sammenlikne denne teoretiske veksten med landsgjennomsnittet. Dette avviket er et mål for bransjeeffekten. Bransjeeffekten til Innherredsbyen i den siste tiårsperioden i absolutte tall er -938. Det betyr at hvis Innherredsbyen hadde hatt vekst som landsgjennomsnittet i hver bransje, ville det ha manglet 938 arbeidsplasser for at den samlede veksten i næringslivet hadde blitt som landsgjennomsnittet.

2.3 Strukturelle forutsetninger for vekst

Når vi skal analysere arbeidsplassveksten i næringslivet, har vi identifisert tre strukturelle drivkrefter som har systematisk innvirkning på veksten: bransjeeffekten, befolkningseffekten og den nasjonale veksten. Bransjeeffekten gjorde vi rede for på forrige side. Dernest har befolkningsveksten betydning for veksten i næringslivet. I områder hvor befolkningsveksten er høyere enn landsgjennomsnittet, får næringslivet et positivt stimuli til vekst fordi den lokale etterspørselen øker. Det gir økt omsetning og vekst til de delene av næringslivet som har et lokalt marked. Den tredje strukturelle drivkraften er den nasjonale veksten. I perioder med høy nasjonal vekst forventer vi sterkere vekst i alle områder. Nasjonal vekst gir lik effekt for alle områder, men varierer over tid. I figuren under kan vi se hvordan disse tre drivkreftene til sammen gir et uttrykk for forventet arbeidsplassvekst i næringslivet i regionene i Trøndelag.

Figur 6: Beregnet bransjeeffekt, befolkningseffekt og nasjonal vekst. Den forventede veksten er summen av søylene.

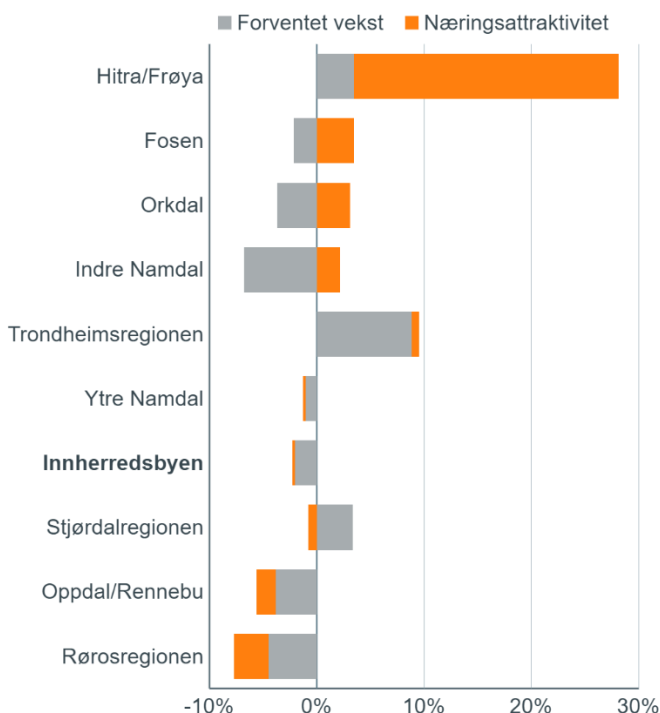
Trondheimsregionen har de beste betingelsene for vekst av regionene i fylket. Det er fordi Trondheimsregionen har en næringsstruktur med et flertall av arbeidsplassene i vekstbransjer. Vi ser at alle de andre regionene har en negativ bransjeeffekt. Bransjeeffekten er i sum nøytral for landet, men de største byregionene har hatt en positiv bransjeeffekt. Siden byregionene er store og har en stor andel av landets arbeidsplasser, blir bransjeeffekten negativ for de fleste regionene. Vi ser at Innherredsbyen har en sterkt negativ bransjeeffekt, tilsvarende et tap på 5,0 prosent av antall arbeidsplasser i næringslivet. Regioner som Orkdal, Oppdal/Rennebu, Rørosregionen og Indre Namdal har enn enda mer negativ bransjeeffekt.

Tre av regionene har hatt sterkere vekst i folketall enn landsgjennomsnittet. Det er Trondheimsregionen, Stjørdalregionen og Hitra/Frøya. I disse tre regionene har befolkningsutviklingen vært bedre enn landsgjennomsnittet og gitt positive ringvirkninger til næringslivet. Innherredsbyen har hatt svakere befolkningsutvikling enn gjennomsnittet slik at befolkningseffekten er negativ tilsvarende 2,0 prosentpoeng redusert vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i den siste tiårsperioden.

Den nasjonale veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet har vært tilnærmet 5,0 prosent i den siste tiårsperioden. Når vi legger sammen disse tre strukturelle drivkreftene, får vi en forventet vekst i næringslivet i Innherredsbyen på -2,0 prosent. Det er altså «normalt» at Innherredsbyen har hatt nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet i den siste tiårsperioden gitt de strukturelle betingelsene.

2.4 Næringsattraktivitet

Nå kan vi sammenlikne den faktiske veksten med den forventede i den siste tiårsperioden.

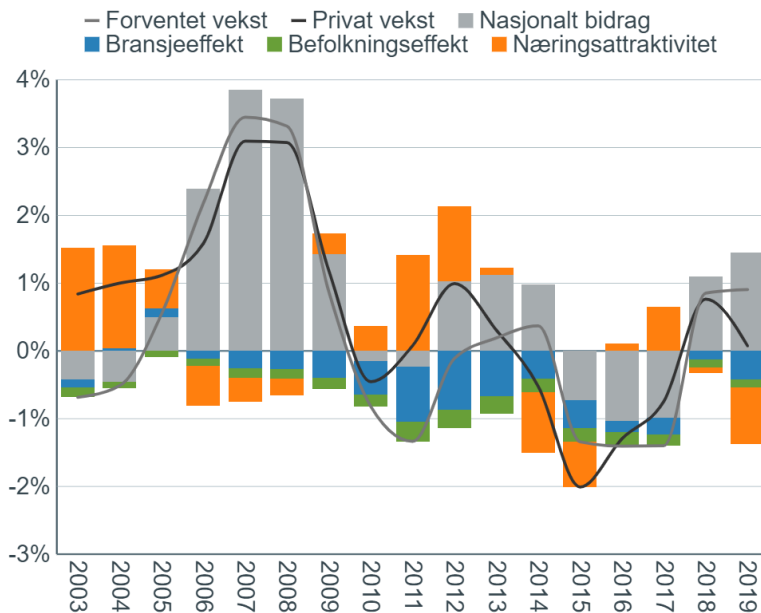

Figur 7: Forventet arbeidsplassvekst og næringsattraktivitet i perioden 2010-2019. Den faktiske veksten er summen av de grå og oransje søylene.

Noen regioner i Trøndelag har hatt sterkere vekst enn forventet. Det gjelder særlig Hitra/Frøya, hvor arbeidsplassveksten i næringslivet har vært hele 24,6 prosentpoeng høyere enn forventet i den siste tiårsperioden. Også regioner som Fosen, Orkdal og Indre Namdal har hatt en bedre utvikling enn forventet.

Innherredsbyen har hatt en nedgang i antall arbeidsplasser på 2,2 prosent i den siste tiårsperioden. Det var forventet en nedgang på 2,0 prosent. Det var altså et negativt avvik på 0,2 prosent. Avviket er negativt, men svært lite. Innherredsbyen har dermed hatt en vekst i næringslivet tilnærmet lik den forventede. Næringsattraktiviteten har således vært nøytral, verken positiv eller negativ i den siste tiårsperioden under ett.

Vi kan også se hvordan de strukturelle betingelsene for vekst og næringsattraktivitet for Innherredsbyen har utviklet seg over tid.

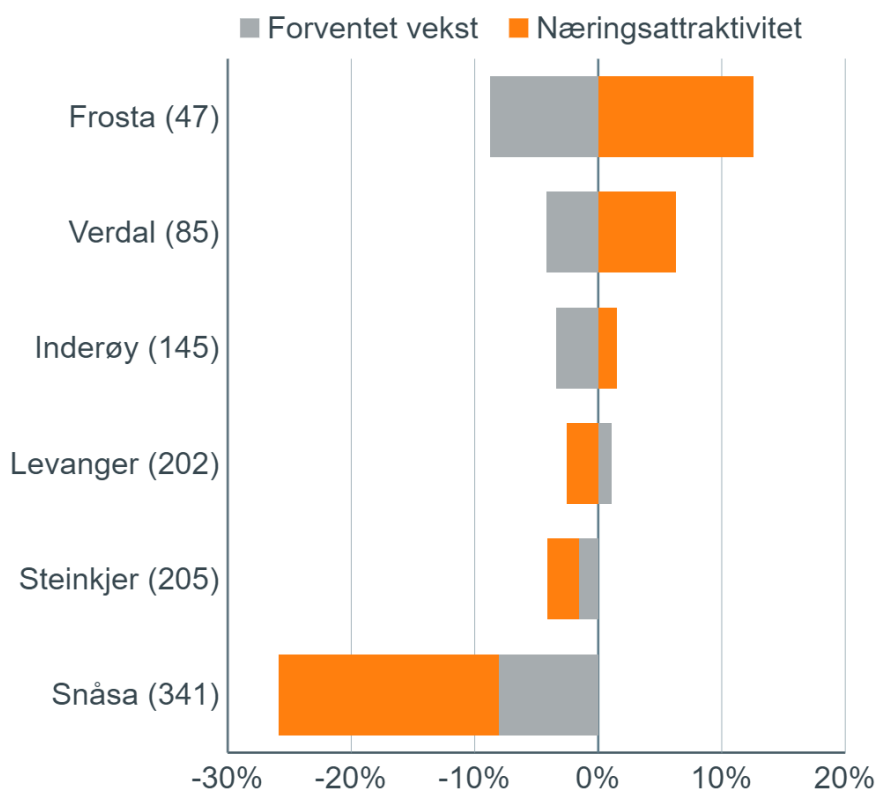

Figur 8: Drivkrefter for arbeidsplassvekst i næringslivet og næringsattraktiviteten til Innherredsbyen.

I figuren kan vi se at bransjeeffekten har variert, men vært negativ siden 2005. Befolkningseffekten har også vært negativ. Befolkningseffekten har ikke bidratt mye i enkeltår, men når det har vært negativ befolkningseffekt hvert eneste år blir den akkumulerte effekten betydelig for lengre perioder.

Næringsattraktiviteten har vekslet på å være negativ og positiv. Over tid har veksten i næringslivet vært nær den forventede.

Vi kan se næringsattraktiviteten i den siste tiårsperioden i de enkelte kommunene i Innherredsbyen i figuren under:

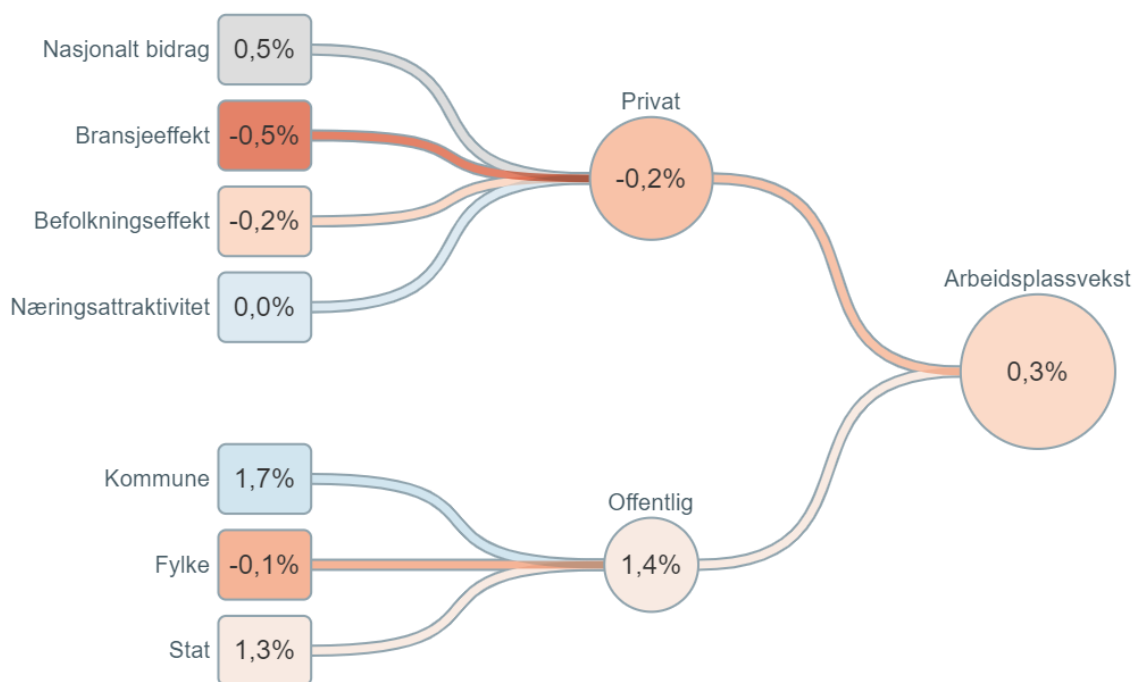

Figur 9: Forventet arbeidsplassvekst og næringsattraktivitet i perioden 2010-2019 i kommunene i Innherredsbyen. Den faktiske veksten er summen av de grå og oransje søylene.

Frosta og Verdal har hatt vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i den siste tiårsperioden. Begge disse kommunene hadde forventet nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet. Frosta og Verdal har derfor hatt vekst i næringslivet på grunn av sin næringsattraktivitet. Inderøy har også hatt en positiv næringsattraktivitet. Det her ikke gitt vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet, men ført til at nedgangen har blitt lavere enn forventet. Levanger, Steinkjer og Snåsa har alle hatt nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet og negativ næringsattraktivitet. I Levanger var det forventet en viss vekst, men det ble likevel nedgang.

2.5 Oppsummering arbeidsplassvekst

Vi har oppsummert utviklingen i antall arbeidsplasser i Innherredsbyen i den siste tiårsperioden i figuren under. Figuren viser den årlige veksten i antall arbeidsplasser i Innherredsbyen i den siste tiårsperioden. Veksten er dekomponert til offentlig og privat sektor og ulike drivkrefter.

Figur 10: Årlig vekst i antall arbeidsplasser i Innherredsbyen i valgt periode, dekomponert i ulike drivkrefter.

Til høyre i figuren kan vi se at det har vært en vekst i antall arbeidsplasser på 0,3 prosent årlig i Innherredsbyen. På landsbasis har det vært en vekst på 0,8 prosent i den samme perioden.

I offentlig sektor har Innherredsbyen hatt en årlig vekst på 1,4 prosent i denne tiårsperioden. Det er 0,2 prosentpoeng lavere enn arbeidsplassveksten i offentlig sektor på landbasis.

Næringslivet har hatt en nedgang på 0,2 prosent per år i gjennomsnitt. Den nasjonale veksten har vært +0,5 prosent per år i denne perioden. Det negative avviket mellom veksten i Innherredsbyen og landet skyldes først og fremst at bransjestrukturen har vært ugunstig. Det har redusert årlig vekst med 0,5 prosentpoeng. Samtidig har lav befolkningsvekst i Innherredsregionene redusert årlig vekst med 0,2 prosent. Nedgangen i antall arbeidsplasser i Innherredsbyen er således ganske nøyaktig som forventet.

2.6 Verdiskaping og produktivitet i næringslivet

Så langt har vi sett av utviklingen i antall arbeidsplasser i næringslivet i Innherredsbyen har vært svak, både i forhold til utviklingen i resten av landet og i forhold til de strukturelle betingelsene for vekst. Hvis vi i stedet ser på utviklingen i næringslivets verdiskaping, blir bildet mer positivt. I figuren under kan vi se utviklingen i verdiskapingen til næringslivet i Innherredsbyen som andel av landets verdiskaping.

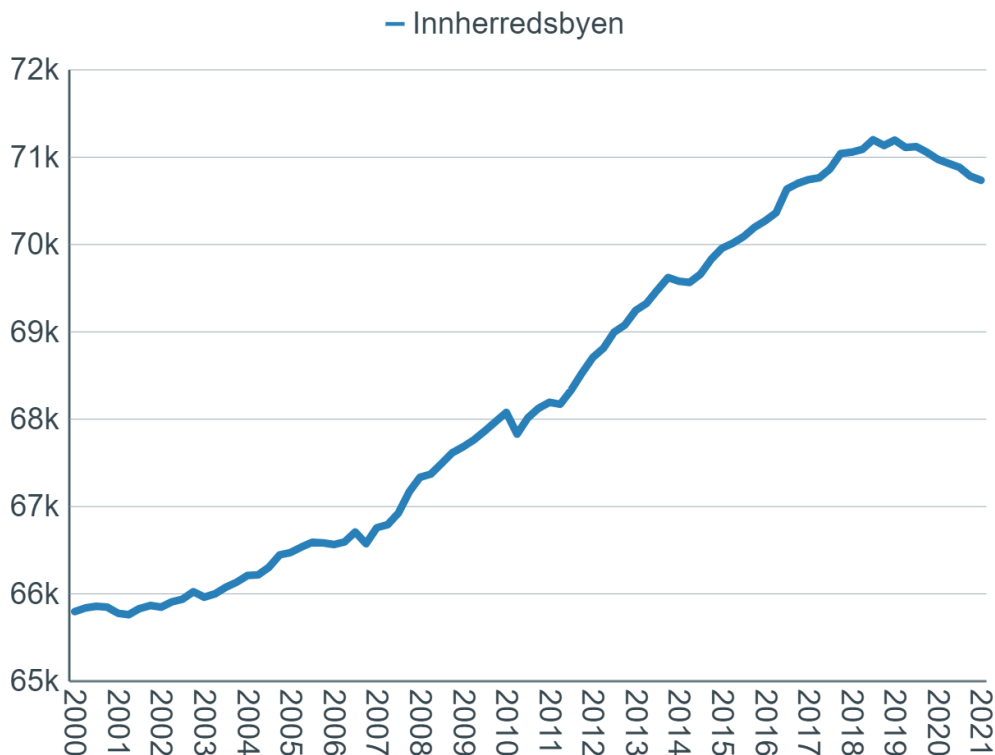

Figur 11: Utviklingen i verdiskapingen i næringslivet i Innherredsbyen, målt som andel av verdiskapingen til næringslivet i hele landet.

Næringslivet i Innherredsbyen har økt sin andel av landets verdiskaping de siste ti årene. Det betyr at det har vært bedre vekst i verdiskapingen i næringslivet i Innherredsbyen enn i resten av landet. Siden antall ansatte ikke har økt, innebærer det også at næringslivets produktivitet (i betydningen av verdiskaping per ansatt) har økt mer i Innherredsbyen enn i resten av landet. Det er et positivt trekk, men produktiviteten i næringslivet i Innherredsbyen er fremdeles lavere enn landsgjennomsnittet.

3. Befolkningsutvikling

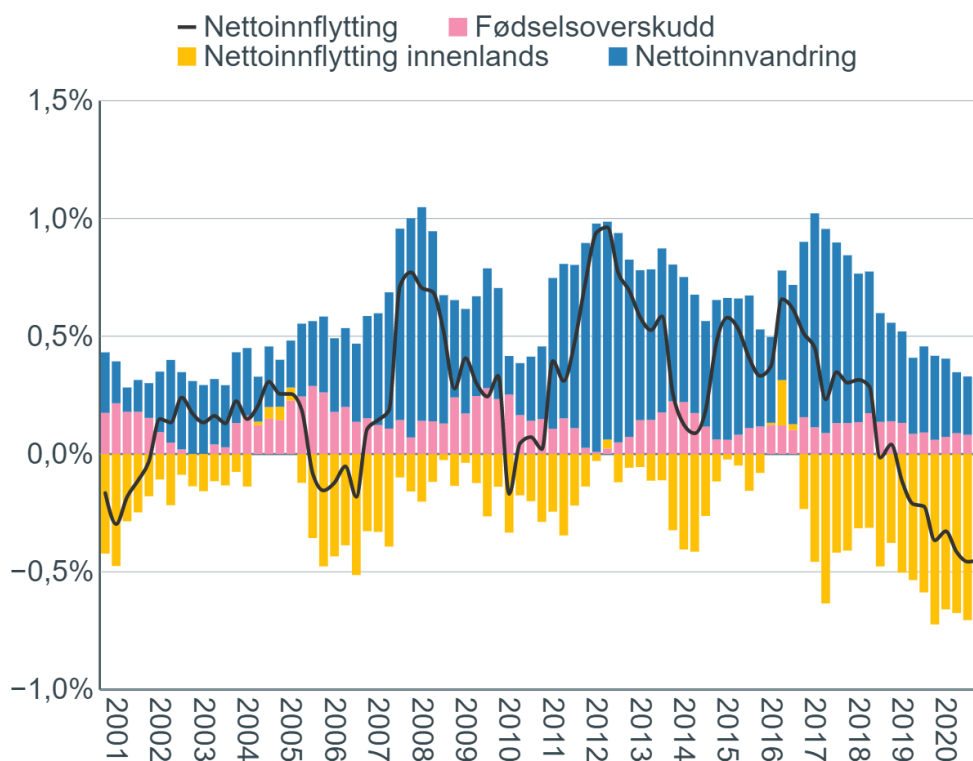
Utviklingen i folketallet i Innherredsbyen er vist i figuren under:

Figur 12: Utvikling i folketallet i Innherredsbyen, målt hvert kvartal.

Innherredsbyen hadde vekst i folketallet fra starten av 2000, da folketallet var 65 798 til 3. kvartal 2018, da det var registrert 71 199 innbyggere i regionen. Etter det har folketallet vært fallende. Ved inngangen til 2021 var det 70 735 innbyggere i Innherredsbyen.

Vi kan se hvordan de ulike komponentene har bidratt til befolkningsendringene i figuren under.

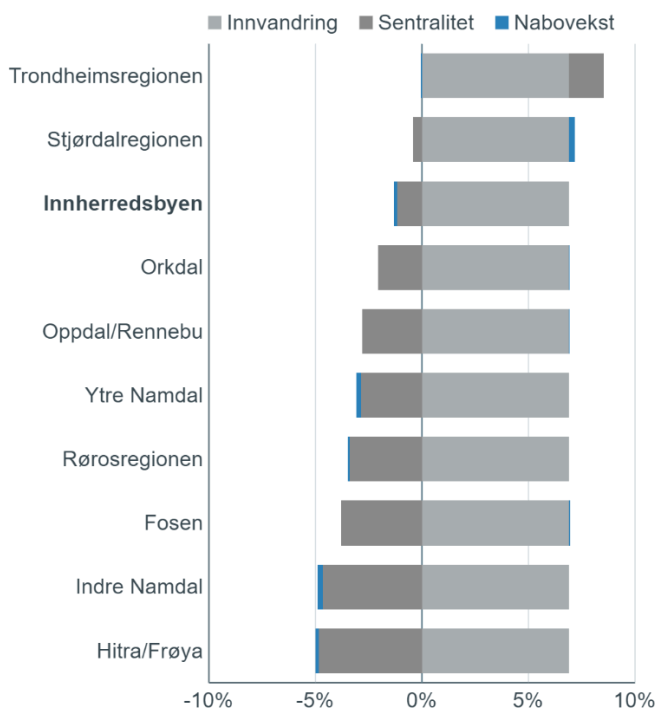

Figur 13: Befolkningsveksten dekomponert i 12-måneders perioder, målt hver kvartal.

Innherredsbyen har hatt en positiv fødselsbalanse siden 2000. Fødselsbalansen har bidratt med en vekst i folketallet på mellom 1 og 3 promille årlig. Den innenlandske flyttebalansen har bidratt negativ til befolkningsveksten i nesten alle periodene. Fra 2017 til 2020 har den innenlandske nettoflyttingen blitt sterkt negativ. Veksten i folketallet i Innherredsbyen har hovedsakelig kommet som følge av netto innvandring. Siden 2017 har nettoinnvandringen blitt lavere. Nettoinnvandringen til Innherredsbyen var høyere enn landet i perioden 2017 og 2018, målt i prosent av folketallet. I de andre periodene har Innherredsbyen hatt lavere nettoinnvandring i forhold til folketallet enn resten av landet. Nedgangen i folketallet i de siste to årene har kommet fordi nettoinnvandringen har blitt lavere samtidig som den innenlandske nettoflyttingen har blitt mer negativ.

3.1 Forventet flytting og bostedsattraktivitet

Det er tre strukturelle forhold som påvirker nettoflyttingen til steder: Landets nettoinnvandring, stedets sentralitet og arbeidsplassveksten i omkringliggende steder (nabovekst). Vi kaller disse forholdene strukturelle, fordi de ikke kan påvirkes i særlig grad. Figuren viser hvordan disse strukturelle forholdene har påvirket forventet nettoflytting i Innherredsbyen og sammenlikningsstedene i den siste tiårsperioden.

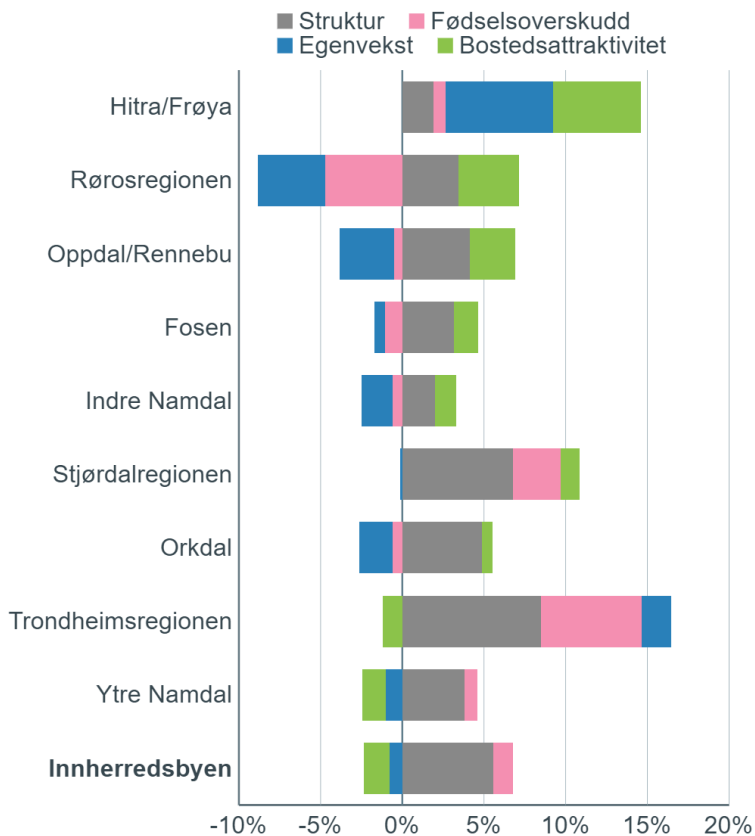

Figur 14: Forventet nettoflytting ut fra sentralitet, nasjonal nettoinnvandring og arbeidsplassvekst i områder det pendles til (nabovekst) i perioden 2010-2019.

Det som skiller disse regionene når det gjelder deres forventede nettoflytting er regionenes sentralitet. Regionenes sentralitet er et veid gjennomsnitt av kommunens sentralitet ifølge SSBs sentralitetsindeks. Sentraliteten har en systematisk betydning for den forventede nettoflyttingen til steder. Den nasjonale innvandringen påvirker nettoflyttingen til regionene likt, men varierer mellom perioder. Nabovekst, altså arbeidsplassveksten i områder hvor det pendles til, har hatt liten innvirkning på forventet nettoflytting til disse regionene. Nabovekst er en faktor som har mest betydning for enkeltkommuner med en stor andel pendling.

Det er bare selve Trondheimsregionen som har så høy sentralitet at nettoflyttingen påvirkes i positiv retning av disse regionene. Stjørdalsregionen har nest høyest sentralitet av disse regionene, mens Innherredsregionen har tredje høyest sentralitet. Den forventede nettoflyttingen til Innherredsregionen er 5,6 prosent av folketallet i den siste tiårsperioden. Vi forventer altså at Innherredsregionen skal ha den tredje høyeste nettoinnflyttingen av disse regionene.

Nå kan vi sammenlikne den faktiske nettoflyttingen med den forventede. I figuren under har vi satt inn den forventede nettoflyttingen ut fra de strukturelle betingelsene vi viste på forrige side. Vi har lagt til effekten av arbeidsplassveksten på flyttingen i de blå søylene (egenvekst). Her teller endringer i antall arbeidsplasser både i næringslivet og i offentlig sektor. Fødselsbalansen er også lagt til. De grønne søylene viser nettoinnflytting som ikke er forklart i modellen. Denne ekstra nettoflyttingen er en indikator for bostedsattraktiviteten. Noen regioner har mer innflytting enn modellen forklarer og har således positiv bostedsattraktivitet. Andre har lavere nettoflytting og har negativ bostedsattraktivitet.

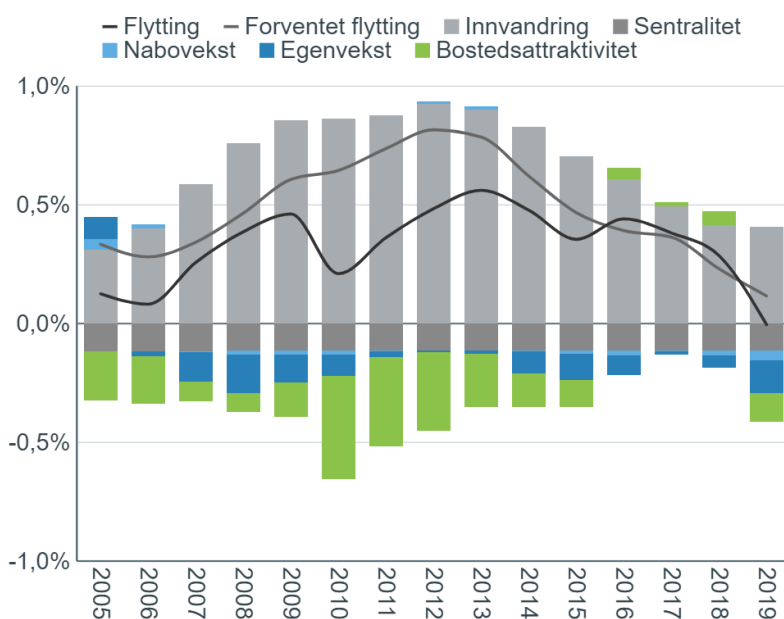
Figur 15: Befolkningsvekst dekomponert i fødselsbalanse, forventet nettoflytting, arbeidsplassvekstens effekt på nettoflyttingen og bostedsattraktiviteten. Rangert etter bostedsattraktiviteten.

I Trøndelag har regionen Hitra/Frøya høyest bostedsattraktivitet. I Hitra/Frøya kommer den positive bostedsattraktiviteten på toppen av høy innflytting på grunn av den sterke arbeidsplassveksten i regionen. I Rørosregionen har arbeidsplassveksten bidratt sterkt negativt. Rørosregionen har således hatt en befolkningsnedgang, men nedgangen har vært lavere enn forventet. Med denne måten å måle bostedsattraktivitet på blir altså en region som Rørosregionen karakterisert som en attraktiv region som bosted selv om folketallet har vært synkende, mens Trondheimsregionen blir karakterisert som lite attraktiv selv om det er høy befolkningsvekst. Det er fordi den høye befolkningsveksten i Trondheimsregionen kommer av det har vært gode strukturelle betingelser for å få høy innflytting på grunn av sterk arbeidsplassvekst, høy sentralitet og en ung befolkning som gir et stort fødselsoverskudd. Gitt disse gode vekstbetingelsene burde tilflyttingen til Trondheimsregionen og befolkningsveksten vært enda bedre. Bostedsattraktiviteten

måler altså ikke om en region faktisk har tilflytting og befolkningsvekst, men viser om flyttetallene har vært bedre eller dårligere enn forventet ut fra regionens strukturelle betingelser for vekst.

Innherredsbyen har hatt svakest bostedsattraktivitet av regionene i Trøndelag. Nettoflyttingen har vært 1,6 prosentpoeng lavere (i prosent av folketallet) enn forventet. Vi kan se at arbeidsplassveksten også har bidratt negativt til flyttingen i Innherredsbyen, men at den negative bostedsattraktiviteten har betydd mer.

Vi kan også se hvordan de strukturelle drivkreftene og bostedsattraktiviteten har variert over tid.

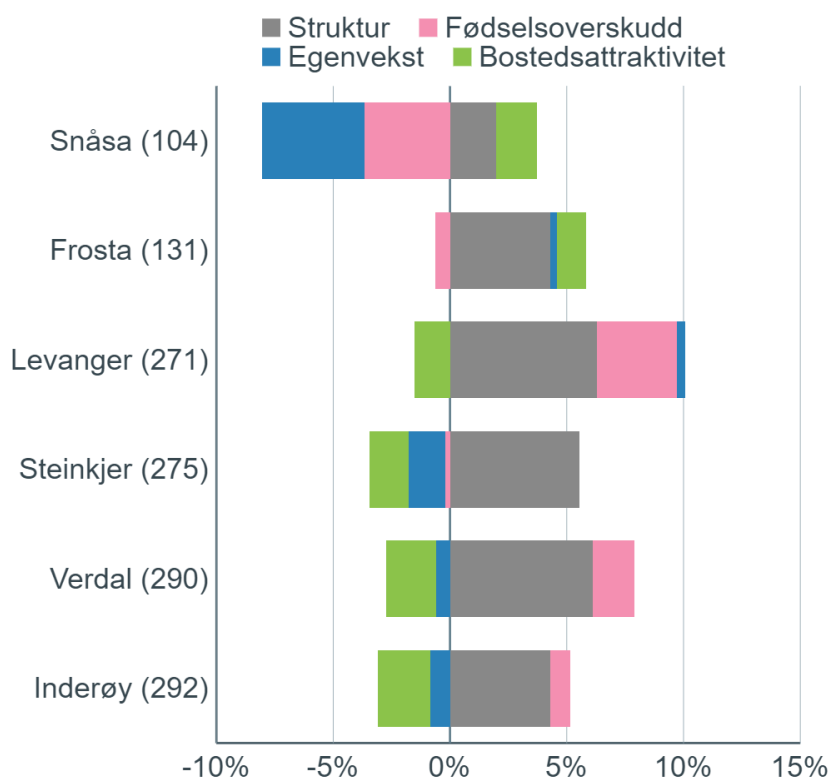

Figur 16: Nettoflyttingen til Innherredsbyen, dekomponert i ulike drivkrefter. Tre års glidende gjennomsnitt.

Innherredsbyen har hatt svakere arbeidsplassvekst enn landsgjennomsnittet i alle år etter 2006. Det har bidratt negativt til flyttetallene. Samtidig har bostedsattraktiviteten vært negativ fram til 2016. Fra 2016 til 2018 var det en svak positiv bostedsattraktivitet i Innherredsbyen. Det var sammenfallende med en periode der Innherredsbyen hadde høy nettoinnvandring. Dette var sannsynligvis for det meste innvandring av flyktninger fra Syria. Vi ser ofte at områder med høy flyktningeinnvandring får positiv bostedsattraktivitet på kort sikt, men dette jevner seg ut igjen senere ettersom denne innvandrerguppen har høy mobilitet og har en tendens til å flytte videre etter kort tid. I den siste perioden har bostedsattraktiviteten igjen blitt negativ.

Innherredsbyen har således hatt en svak bostedsattraktivitet over en lengre periode. Flyttetallene til innherredsregionen har vært svakere enn forventet ut fra arbeidsplassvekst og sentraliteten til regionen. Siden flyttetallene til Innherredsregion ble svakere i 2020, vil nok bostedsattraktiviteten fortsatt være negativ når vi får oppdatert analysene av bostedsattraktivitet.

Vi kan se befolkningsutvikling og bostedsattraktivitet i kommunene i Innherredsregionen i den siste tiårsperioden i figuren under:

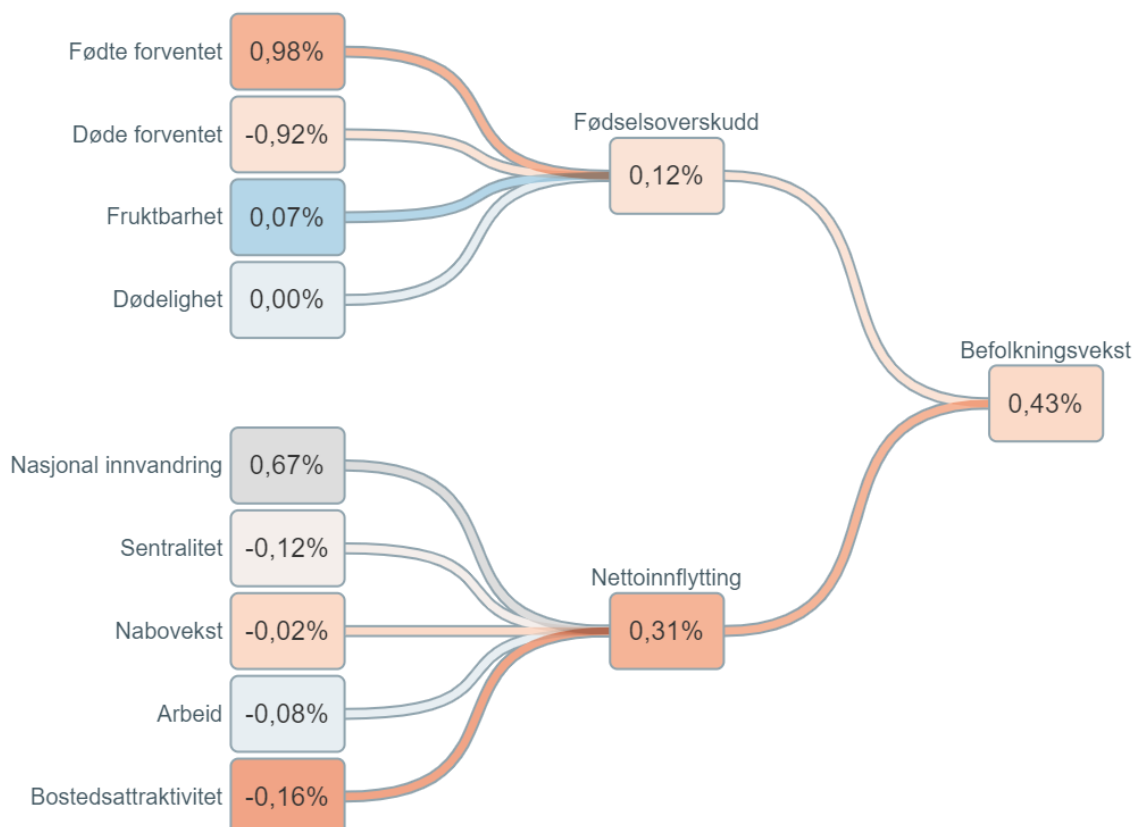
Figur 17: Befolkningsvekst dekomponert i fødselsbalanse, forventet nettoflytting, arbeidsplassveksten effekt på nettoflyttingen og bostedsattraktiviteten i perioden 2010-2019. Rangert etter bostedsattraktiviteten.

Snåsa og Frosta har hatt positiv bostedsattraktivitet i den siste tiårsperioden. Snåsa har likevel hatt nedgang i folketallet på grunn av at antall arbeidsplasser i næringslivet har falt og fordi kommunen har hatt et stort fødselsunderskudd.

Levanger, Steinkjer, Verdal og Inderøy har alle hatt negativ bostedsattraktivitet. Levanger har hatt best befolkningsvekst av disse på grunn av et høyt fødselsoverskudd og fordi det har vært vekst i antall arbeidsplasser over gjennomsnittet i kommunen. Levanger har hatt ganske sterk vekst i antall arbeidsplasser i offentlig sektor.

3.2 Oppsummering – drivkrefter for befolkningsvekst

I figuren under kan vi oppsummere befolkningsveksten i Innherredsbyen i den siste tiårsperioden og splittet opp i de ulike drivkreftene som har bidratt til denne veksten.

Figur 18: Befolkningsveksten i Innherredsbyen dekomponert i ulike drivkrefter. Tallene er gjennomsnittlig årlig endring i prosent i perioden 2010-2019.

Innherredsbyen har hatt en gjennomsnittlig årlig vekst på 0,43 prosent av folketallet i den siste tiårsperioden.

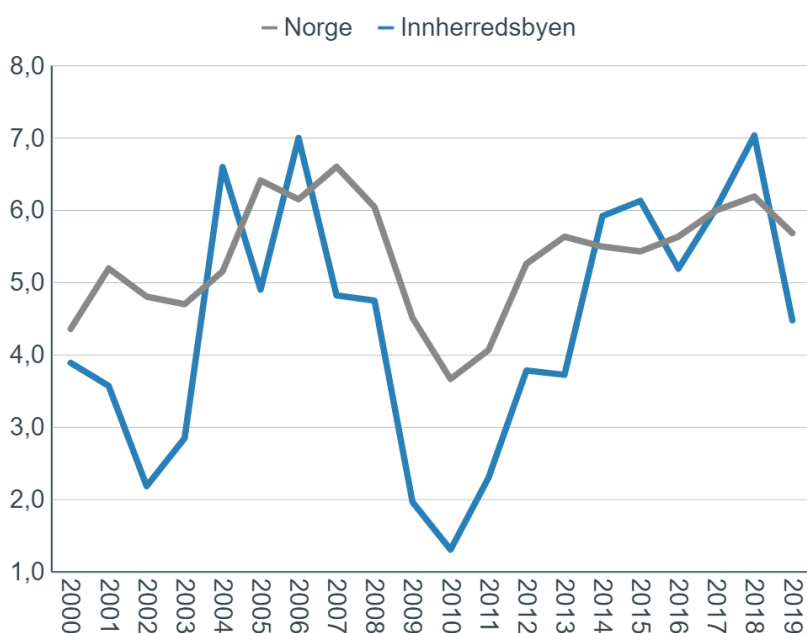
Fødselsoverskuddet har bidratt med 0,12 prosent per år. Dette fødselsoverskuddet har blitt 0,07 prosentpoeng høyere som følge av at Innherredsregionen har høyere fruktbarhet enn resten av landet.

Nettoflyttingen til Innherredsregionen har gitt en årlig vekst på 0,31 prosent per år. Hvis Innherredsregionen hadde hatt nettoinnvandring som landet, ville dette alene ha ført til nettoinnflytting på 0,67 prosent. Lav sentralitet har gitt 0,12 prosentpoeng lavere nettoflytting. Lav arbeidsplassvekst i egen region og i regioner det pendles til har gitt ytterligere 0,10 prosentpoeng lavere nettoflytting. I tillegg har negativ bostedsattraktivitet gitt 0,16 prosentpoeng lavere nettoflytting enn forventet.

3.3 Boligbygging i Innherredsbyen

Boligbygging og bostedsattraktivitet henger sammen, men sammenhengen kan være forskjellig fra sted til sted. På noen steder, særlig der det er forventet høy innflytting, kan negativ bostedsattraktivitet skyldes at det ikke har blitt bygget tilstrekkelig med nye boliger til å realisere forventet innflytting. Andre steder kan ha høy bostedsattraktivitet på grunn av høy boligbygging, særlig i tilfeller der andre områder innenfor det funksjonelle arbeidsmarkedet har hatt lav boligbygging. Lav bostedsattraktivitet kan være årsaken til lav boligbyggingstakt på noen steder, på den måten at etterspørselen etter bolig er så lav at det blir bygget få nye boliger.

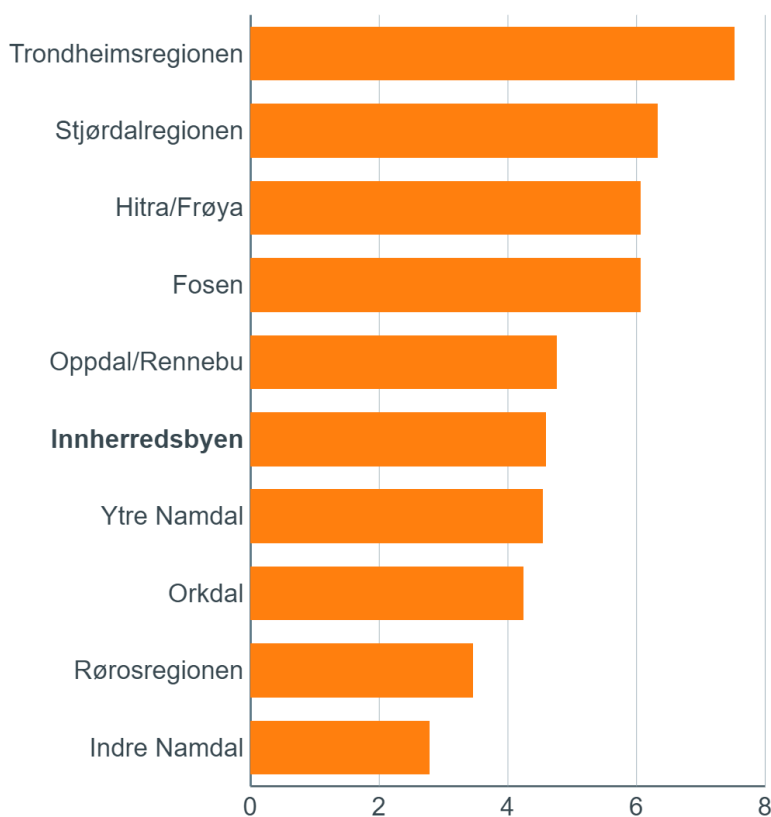
I figuren under har vi vist boligbyggingstakten i Innherredsbyen sammenliknet med landsgjennomsnittet i årene fra 2000 til 2019.

Figur 19: Antall fullførte boliger per 1000 innbyggere

Innherredsbyen har hatt høyere boligbyggingstakt enn landsgjennomsnittet i noen år, som i 2004, 2006, 2014, 2015 og 2018. I andre år har boligbyggingstakten vært lavere. I en sammenhengende periode fra 2007 til 2013 var boligbyggingstakten lavere enn gjennomsnittet. Det var også klart lavere boligbyggingstakt enn gjennomsnittet for landet i 2019.

Vi kan sammenlikne boligbyggingstakten i Innherredsbyen med de andre regionene i Trøndelag.

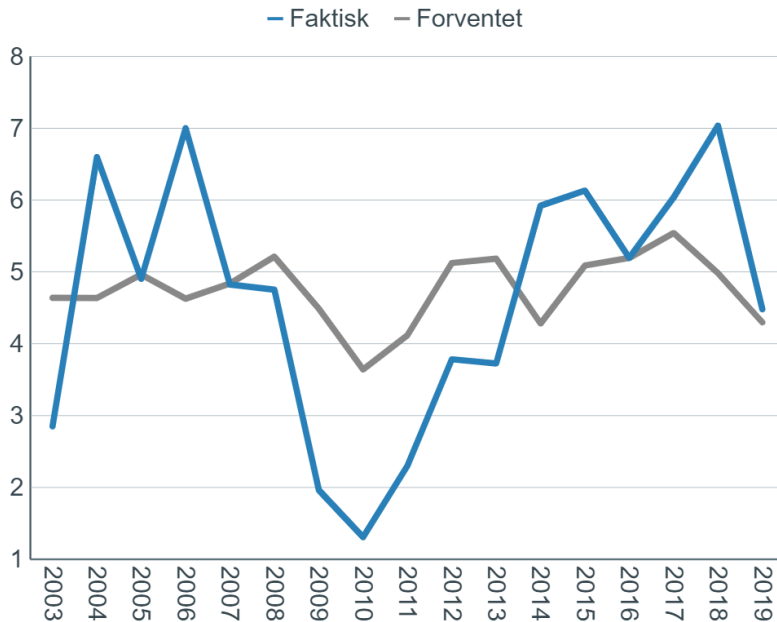

Figur 20: Antall fullførte boliger per 1000 innbyggere i Innherredsbyen og de andre regionene i Trøndelag.

Trondheimsregionen har hatt den høyeste boligbyggingstakten av regionene i Trøndelag, fulgt av Stjørdalsregionen, som forventet. Disse regionene er mest sentrale og har hatt høyest forventet innflytting og befolkningsvekst. Hitra/Frøya har tredje høyest boligbyggingstakt. Det er ikke forventet, men i denne regionen har både nærings- og bostedsattraktiviteten vært svært høy og gitt sterk vekst. Dermed har den høye attraktiviteten ført til høy boligbyggingstakt.

Innherredsbyen har hatt en boligbyggingstakt som har vært lavere enn regioner som Fosen og Oppdal/Rennebu. Sammenliknet med de andre regionene i Trøndelag kan boligbyggingstakten i Innherredsbyen synes å ha vært lav.

Vi kan beregnet forventet boligbyggingstakt ut fra forventet befolkningsvekst. I figuren under kan vi se den forventede og faktiske boligbyggingstakten i Innherredsbyen.

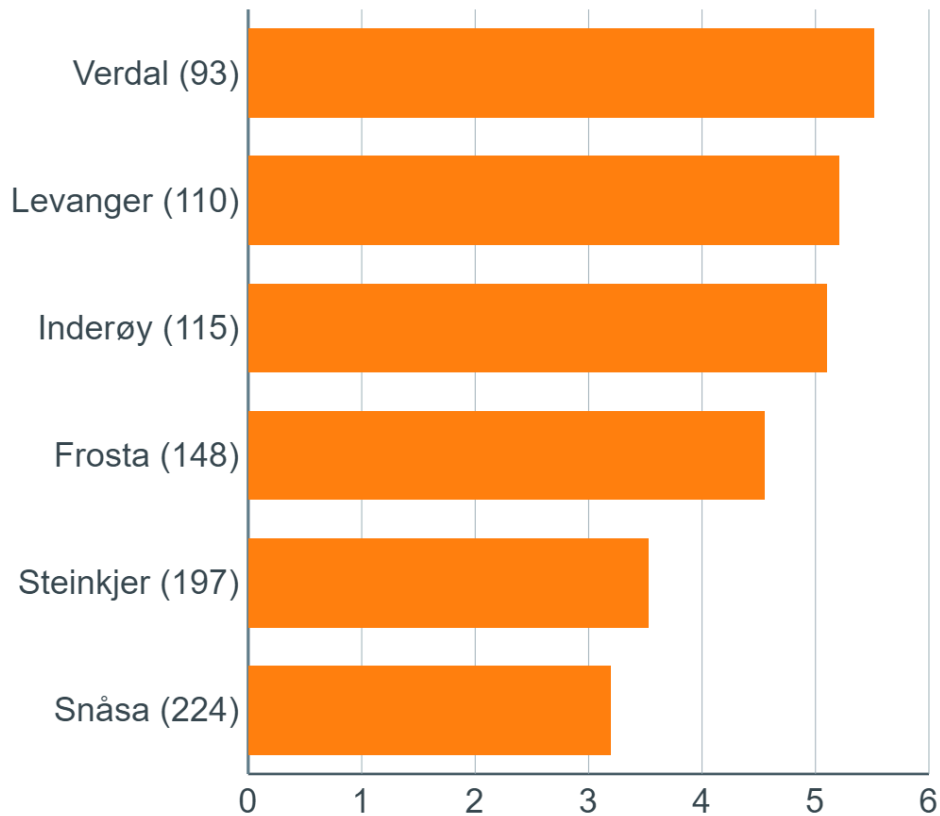

Figur 21: Faktisk og forventet boligbyggingstakt i Innherredsbyen.

Forventet boligbyggingstakt i Innherredsbyen er lavere enn landsgjennomsnittet, fordi vi forventer en lavere befolkningsvekst enn ellers i landet. Når vi sammenlikner den faktiske boligbyggingstakten med den forventede, kommer det fram at det har vært bygget flere nye boliger enn forventet i Innherredsbyen siden 2014. Også i 2019, da boligbyggingstakten i Innherredsbyen er lavere enn landsgjennomsnittet, ble det bygget flere boliger enn forventet.

Det betyr at manglende boligbygging ikke synes å være årsaken til den svake bostedsattraktiviteten i Innherredsbyen. Det kunne ha vært en forklaring på lav bostedsattraktivitet i perioden fra 2008 til og med 2013, men ikke i de siste seks årene.

Boligbyggingstakten i kommunene i Innherredsbyen i den siste tiårsperioden er vist i figuren under.

Figur 22: Fullførte boliger per 1000 innbyggere, gjennomsnitt for perioden 2010-2019.

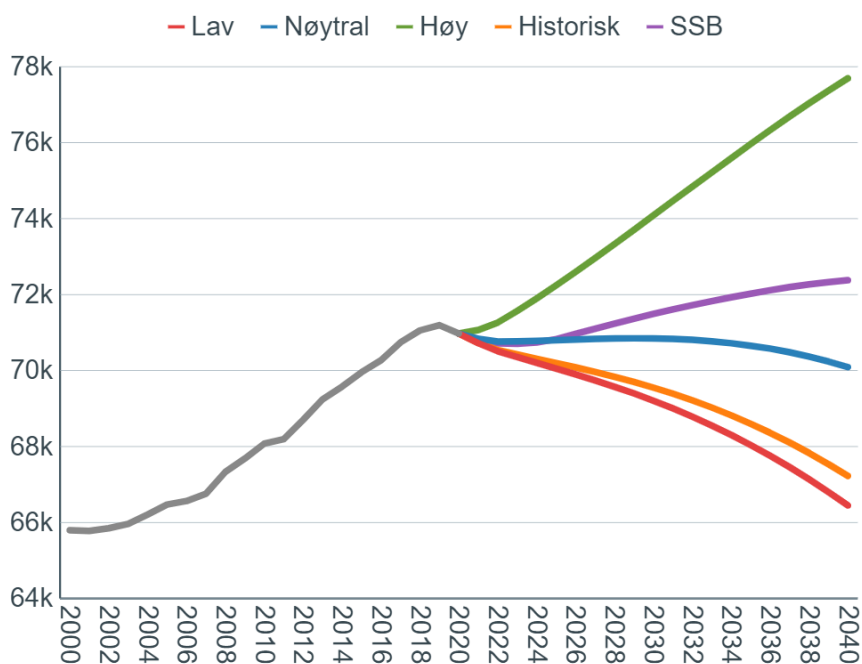
Verdal, Levanger og Inderøy har hatt høyere boligbyggingstakt enn de andre kommunene i den siste tiårsperioden. Snåsa har hatt lavest boligbyggingstakt, men her har det også vært befolkningsnedgang. Steinkjer har hatt påfallende lav boligbyggingstakt i denne perioden, særlig i den første delen av denne tiårsperioden.

4. Befolkningsframskrivninger og scenarier for befolkningsutvikling

SSB har i sin framskriving (hovedalternativet) at folketallet i Innherredsregionen skal øke fra 70 975 i 2020 til 72 329 i 2040. SSB forventer altså en viss vekst i folketallet i Innherredsbyen.

Telemarksforskning utarbeider også framskrivninger av folketallet. I disse framskrivingene legges det til grunn de samme nasjonale forutsetningene som i SSBs hovedalternativ med hensyn til nasjonal innvandring, fruktbarhetsrater og dødelighet. Telemarksforskning har en helt annen modell for beregning av framtidig nettoflytting enn SSB. Telemarksforskning bruker den samme modellen som brukes for å beregne forventet nettoflytting og arbeidsplassvekst i næringslivet i attraktivitetsanalysene.

I figuren under kan vi se framtidig utvikling i folketallet i Innherredsregionen etter SSBs hovedalternativ og Telemarksforskings scenarier.

Figur 23: Antall innbyggere i Innherredsbyen i ulike scenarier samt SSBs framskriving.

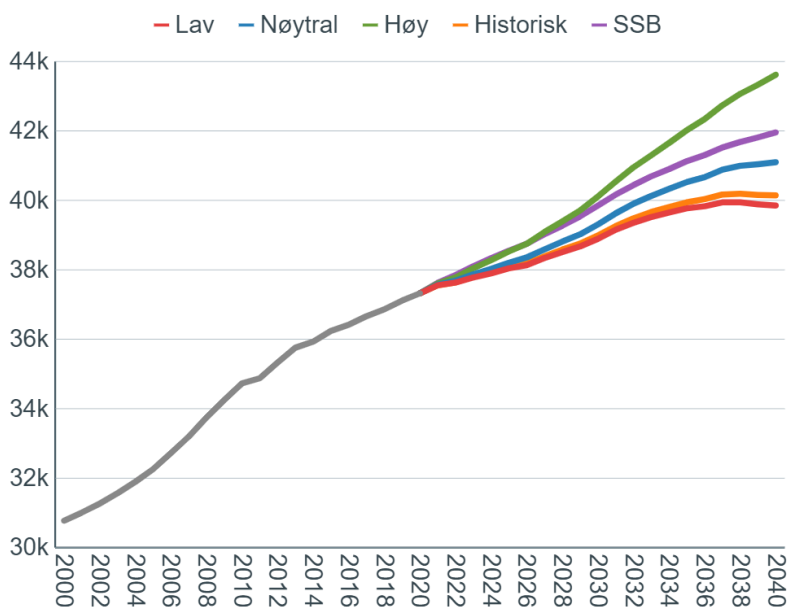
Telemarksforskning har et lav-alternativ som baserer seg på at alle kommunene i regionen har lav attraktivitet både for nærings- og bostedsattraktivitet fram til 2040. Verdiene for attraktivitet er lagt til nivået som danner 20-prosents kvantilen for kommuner i de 10 siste årene. På samme måte har vi et høy-alternativ som viser utviklingen dersom alle kommunene har attraktivitet som tilsvarer 80-prosentkvantilen. Området mellom vil representere det sannsynlige mulighetsrommet. Telemarksforskning lav-alternativ har en nedgang i folketallet til 66 448, mens høy-alternativet har en vekst til 77 695 innbyggere i 2040.

Telemarkforskning har også et nøytral-alternativ som baserer seg på at attraktiviteten for både næringsliv og bosetting er nøytral. I dette scenariet vil Innherredsbyen få 70 090 innbyggere i 2040.

Det siste av Telemarkforskning scenarier er basert på at de historiske verdiene for nærings- og bostedsattraktivitet fra de siste ti årene fortsetter fram til 2040. Her har vi vist at Innherredsbyen har hatt negativ bostedsattraktivitet i denne perioden. Hvis denne negative bostedsattraktiviteten fortsetter til 2040 vil innbyggertallet i Innherredsregionen falle til 67 224 innbyggere i 2040.

Ut fra Telemarkforskings scenarier er det mer sannsynlig med nedgang i folketallet i Innherredsbyen fram til 2040 enn at det skal bli vekst.

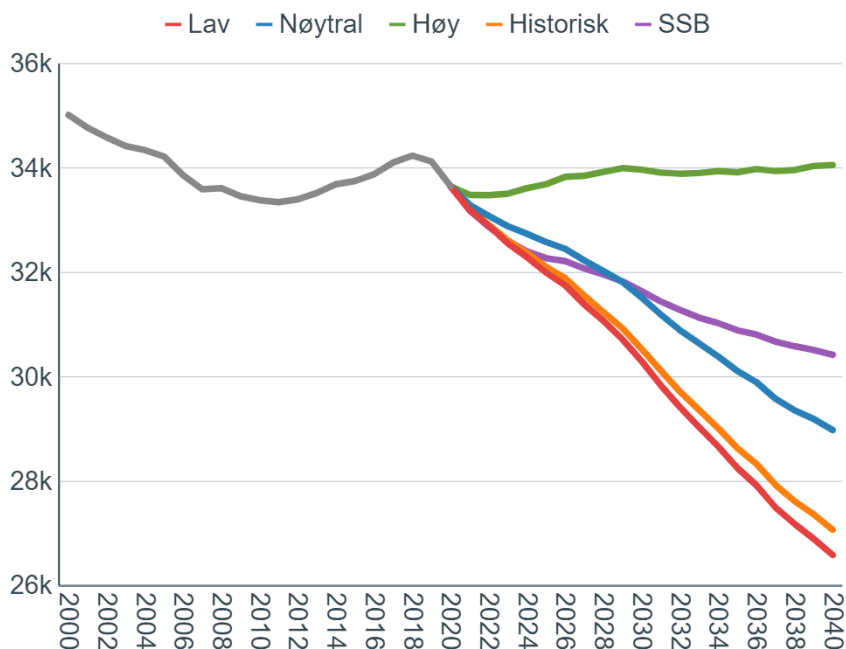
Hvis vi ser på den eldre delen av befolkningen, det vil si fra 40 år og oppover, viser framskrivningene en sterk vekst.

Figur 24: Antall innbyggere i aldersgruppe 40+ i ulike scenarier samt SSBs framskrivning.

Siden alle scenariene viser vekst i folketallet i denne aldersgruppen, er det svært sannsynlig at det blir vekst. Det var 37 324 innbyggere i denne aldersgruppen i Innherredsbyen i 2020. I 2040 vil det være mellom 39 852 og 43 621 innbyggere.

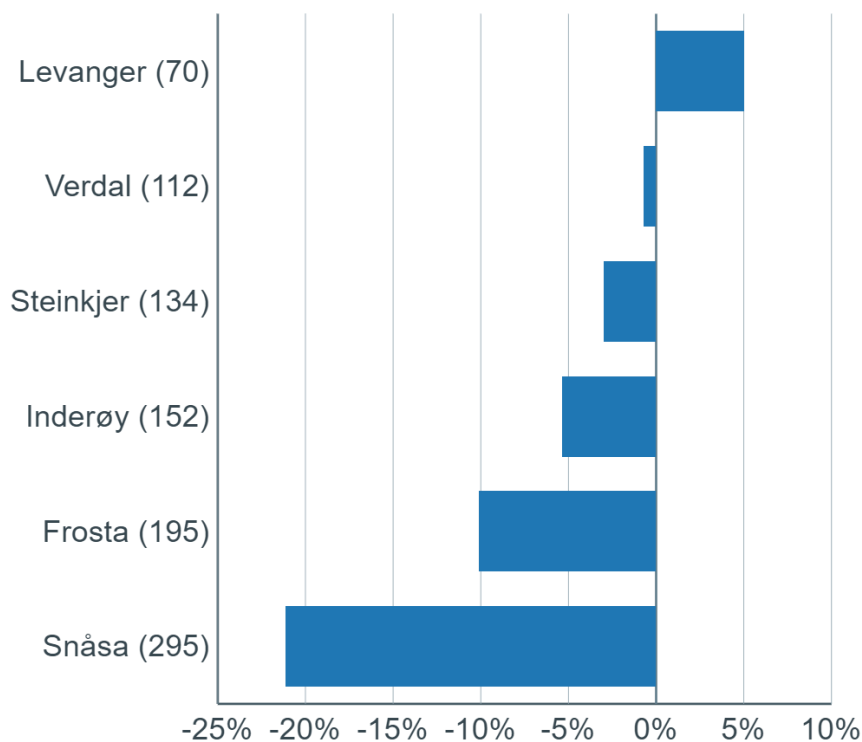
Tilsvarende kan vi se hvordan utviklingen i antall unge innbyggere utvikler seg.

Figur 25: Antall innbyggere fra 0-39 år i ulike scenarier samt SSBs framskriving.

Scenariene for den unge befolkningen spriker mer fordi de unge er mer mobile og dermed blir lettere påvirket av områdets attraktivitet. Det var 33 651 innbyggere i Innherredsbyen i 2020 i aldersgruppen opp til 39 år. Scenariene spenner fra en liten vekst til 34 059 innbyggere i 2040 til en sterk nedgang til 26 588 innbyggere i lav-alternativet. Det er altså svært sannsynlig at Innherredsbyen vil få en nedgang i antall innbyggere under 40 år fram til 2040, men det er en viss mulighet for vekst dersom alle kommunene øker sin attraktivitet vesentlig fra det nivået som har vært tidligere.

Vi kan viser hvordan befolkningsveksten i kommunene i Innherredsbyen kommer ut i scenariet med nøytral attraktivitet:

Figur 26: Prosentvis befolkningsendring fra 2020 til 2040 i scenariet med nøytral attraktivitet.

Levanger er forventet å få befolkningsvekst fram til 2040. Levanger har den yngste befolkningen og den mest gunstige næringsstrukturen av disse kommunene. I de andre kommunene forventer vi nedgang i folketallet.

Regioninndeling som er brukt i denne rapporten:

Fosen	Osen
	Indre Fosen
	Ørland
	Åfjord
Hitra/Frøya	Frøya
	Hitra
Indre Namdal	Lierne
	Røyrvik
	Namsskogan
	Grong
	Høylandet
	Overhalla
Innherredsbyen	Steinkjer
	Levanger
	Verdal
	Snåsa
	Frosta
Oppdal/Rennebu	Oppdal
	Rennebu
Orkdal	Heim
	Orkland
	Rindal
Rørosregionen	Røros
	Holtålen
	Tydal
Stjørdalregionen	Meråker
	Stjørdal
	Frosta
Trondheimsregionen	Trondheim
	Midtre Gauldal
	Melhus
	Skaun
	Malvik
	Selbu
Ytre Namdal	Namsos
	Flatanger
	Leka
	Inderøy
	Nærøysund

Historiske tall for kommunene er justert for grensejusteringer slik at de skal korrespondere med dagens kommunegrenser.